

POSUDOK OPONENTA K HABILITAČNÉMU KONANIU

Autor habilitačnej práce: Ing. Elena Širá, PhD.
Názov habilitačnej práce: Riadenie znalostnej ekonomiky krajiny vo vzťahu ku konkurencieschopnosti s ohľadom na udržateľnosť
Oponent habilitačnej práce: doc. Ing. Michal Fabuš, PhD.

Na základe schválenia Vedeckej rady Fakulty manažmentu, ekonomiky a obchodu Prešovskej univerzity v Prešove dňa 14.11.2023 a menovania za opONENTA pre habilitačné konanie predsedom vedeckej rady prof. Ing. Róbertom Štefkom, Ph.D. dňa 15.11.2023, som bol požiadaný o spracovanie oponentského posudku pre habilitačné konanie Ing. Eleny Širej, PhD. v odbore habilitačného konania a inauguračného konania manažment.

Aktuálnosť habilitačnej práce

Autorka spracovala habilitačnú prácu zaoberajúcu sa aktuálnou problematikou v oblasti znalostnej ekonomiky, konkurencieschopnosti a udržateľnosti a prienikom medzi nimi. Uvedené oblasti sú nevyhnutné pre rozvoj krajiny v súčasnom globalizovanom svete.

V dnešnom rýchlo sa rozvíjajúcom svete je nevyhnutné zachovať si konkurencieschopnosť, či už ako spoločnosť alebo krajina. Úspech v konkurenčnej aréne je vyhradený pre subjekty, ktoré sú dobre informované a schopné využívať nové poznatky vo svoj prospech.

Hodnotenie konkurencieschopnosti je zložitá a mnohostranná oblasť. Rozhodujúci je výber správneho indexu alebo oblasti, na ktorú sa hodnotenie zameriava. V súčasnosti sa analýzou a hodnotením konkurencieschopnosti prostredníctvom rôznych indexov zaoberá množstvo medzinárodných organizácií, inštitúcií a výskumníkov. Výber vhodného hodnotenia je však náročný vzhľadom na to, že neexistuje univerzálny index, ktorý by sa vzťahoval na všetky aspekty konkurencieschopnosti. Oblasť znalostnej ekonomiky so svojimi odlišnými charakteristikami spôsobuje ťažkosti pri hodnotení konkurencieschopnosti na základe existujúcich indexov.

Znalostná ekonomika, konkurencieschopnosť a udržateľnosť sú rozsiahle oblasti, z ktorých každá sa zameriava na rôzne aspekty a oblasti. V týchto oblastiach sa prelína množstvo aspektov, charakteristík a znakov, ktoré sú relevantné pre ich špecifické zameranie. Úlohou bude vyselektovať podstatné prvky z týchto oblastí, ktoré sú pre krajinu kľúčové.

Predložená habilitačná práca zahŕňa teoretické a praktické poznatky o problematike konkurencieschopnosti a znalostnej ekonomiky. Zameriava sa na konštrukciu vhodného modelu na hodnotenie úrovne znalostnej ekonomiky krajín s ohľadom na ich konkurencieschopnosť. Tento primárny cieľ bol dosiahnutý prostredníctvom niekoľkých čiastkových cieľov, ktoré sa navzájom dopĺňali.

Zhodnotenie poznatkovej bázy

Teoretické východiská sú rozoberané v prvej kapitole, ktorá približuje oblasť znalostnej ekonomiky cez definíciu samotných znalostí a vymedzenia tohto pojmu. Podrobnejšie ďalej poukazuje

na oblasť kvantifikácie znalostnej ekonomiky. Prostredníctvom priblíženia viacerých ukazovateľov poskytuje obraz o prístupoch jednotlivých autorov na predmetnú problematiku. Druhá časť poznatkovej bázy pokračuje a poskytuje prierez oblasťou ekonomického rastu a konkurencieschopnosti. Prehľadne poskytuje stručný obraz vývoja v danej oblasti a definovania pojmov.

Celkovo, aj napriek niektorým drobnostiam poznatkovú bázu hodnotím pozitívne, autorka naplnila požadované kritéria zhodnotenia poznatkovej bázy pre habilitačnú prácu.

Cieľ, čiastkové ciele a metódy habilitačnej práce

Hlavným cieľom habilitačnej práce bolo vytvoriť model udržateľného hodnotenia úrovne znalostnej ekonomiky krajín s ohľadom na ich konkurencieschopnosť. V rámci naplnenia hlavného cieľa bolo v habilitačnej práci zadefinovaných 10 parciálnych cieľov.

To zahŕňalo štúdium odborných zdrojov venujúcich sa problematike znalostnej ekonomiky, konkurencieschopnosti a udržateľnosti krajín; identifikáciu ukazovateľov limitujúcich a charakterizujúcich oblasť znalostnej ekonomiky v kontexte skúmanej problematiky; analýzu vybraných ukazovateľov; identifikáciu indexov konkurencieschopnosti; analýzu postavenia krajín v daných indexoch; výber indexu konkurencieschopnosti pre potreby spracovania habilitačnej práce; následne štatistické overovanie; identifikáciu metód pre vyhodnocovanie analyzovaných ukazovateľov; vyhodnotenie výsledkov skúmaných ukazovateľov pomocou zvolených metód; tvorbu modelu udržateľného hodnotenia úrovne znalostnej ekonomiky krajín.

Ďalej autorka v práci stanovila dve výskumné otázky a ku každej zodpovedajúce hypotézy, vrátane 12 čiastkových hypotéz pri výskumnej otázke číslo 2 (skúmané cez 12 ukazovateľov).

Stanovené ciele práce chcela autorka dosiahnuť prostredníctvom viacerých výskumných metód: metódu abstrakcie, komparácie, syntézy a analýzy. Pre splnenie čiastkových cieľov sa v práci využívajú metódy deskriptívnej štatistiky, korelácie a komparatívnej analýzy. Na vyhodnotenie výstupov autorka použila metódy multikriteriálneho hodnotenia.

Teoretická časť je podrobne spracovaná z množstva aktuálnych prameňov. Autorka pri tvorbe habilitačnej práce využila množstvo bibliografických odkazov, pričom pracovala s knižnými publikáciami, odbornými a vedeckými článkami ako aj ďalšími časopiseckými a elektronickými zdrojmi. Pozitívne možno hodnotiť, že množstvo odkazov sú zahraničné zdroje.

Výsledky habilitačnej práce

Predložená habilitačná práca je originálnym dielom. Oceňujem jej vedecký prínos. Je možné konštatovať, že autorka sa podarilo splniť vytýčené výskumné ciele, pričom hodnotiace závery a východiská práce môžu mať bezpochybne širší význam jednak v teoretickej ako aj praktickej rovine.

Prínosom predloženej habilitačnej práce pre rozvoj vedy je aj spracovanie množstva teoretických poznatkov znalostnej ekonomiky, jej hlavných prístupov, popis viacerých ukazovateľov merajúcich túto oblasť.

Prínosom pre prax je spracovanie modelu na hodnotenie konkurencieschopnosti znalostných ekonomík, ktorý je založený na vyhodnocovaní výsledkov krajiny získaných v 9 kľúčových oblastiach znalostnej ekonomiky. Hodnoty ukazovateľov sú s využitím metódy viackriteriálneho hodnotenia, konkrétne metódy vzdialenosti od fiktívneho objektu vyhodnotené a výstupom je spracovanie výsledného poradia krajín, a ich usporiadaním od najlepších až po najslabšie. Tento model bol

vytvorený na hodnotenie krajín EÚ a overený na vzorke EÚ-27.

V dnešnej dobe je kritické porozumieť konkurenčnej pozícii krajiny. Získanie konkurenčnej výhody pre krajinu alebo firmu môže byť dosiahnuté posilnením dôrazu na vedomosti a ich efektívne využívanie. Cieľom predloženej habilitačnej práce bolo prepojiť tri oblasti vysokej aktuálnosti, a to znalostnú ekonomiku, konkurencieschopnosť a udržateľnosť, identifikovať ich spoločné rysy a zahrnúť ich do navrhnutého modelu.

Formálna úroveň habilitačnej práce

Habilitačná práca je vhodne štruktúrovaná na teoretickú časť v kapitole teoretické východiská znalostnej ekonomiky a druhej kapitole s názvom ekonomický rast a konkurencieschopnosť, a na empirickú časť (kapitoly obsahujúce: cieľ, metodiku práce, výsledky výskumu (v kapitolách 3 až 5), prínosy pre vedu a prax ako aj záver). Text habilitačnej práce obsahuje niektoré drobné formálne nedostatky.

Miera originality

Na základe protokolu o kontrole originality je miera prekryvu s inými zdrojmi v korpusoch na úrovni 16,77 %, čo je vzhľadom na typ záverečnej práce primeraná hodnota. Texty prekryvu v textoch sú odkázané na pôvodné zdroje, ktoré autorka využila.

Otázky pre autorku do diskusie

1. Ako by ste v kontexte rýchlo sa vyvíjajúceho sveta vyjadrili pojem konkurencieschopnosti? Uvažujte o dynamických faktoroch, ktoré prispievajú ku konkurencieschopnosti krajín.
2. S akými výzvami sa stretávate pri hodnotení konkurencieschopnosti krajiny? Preskúmajte faktory, ako je presnosť údajov, meniace sa hospodárske prostredie a subjektivnosť pri meraní konkurencieschopnosti.
3. Prečo môže hodnotenie konkurencieschopnosti znalostnej ekonomiky predstavovať problém pri použití existujúcich indexov? Zvážte nehmotnú povahu znalostných aktív, rýchle tempo technologického pokroku a obmedzenia bežných nástrojov hodnotenia.

Záverečné odporúčanie

Autorka svojou habilitačnou prácou, ako aj doterajším výskumom v danej oblasti preukázala svoje skúsenosti, schopnosti a vedecký prínos pre oblasť manažmentu a napomáha k rozvoju študijného odboru. Po celkovom zhodnotení habilitačnej práce, odporúčam habilitačnú prácu k obhajobe pred komisiou habilitačného konania a v prípade úspešnej obhajoby habilitačnej práce v rámci habilitačného konania **odporúčam** udeliť Ing. Elene Širej, PhD. titul

„docent“

v odbore habilitačného konania a inauguračného konania: manažment.

V Bratislave 27.11.2023

doc. Ing. Michal Fabuš, PhD.
prorektor pre zahraničné vzťahy
vedúci katedry ekonómie a financií